

Lankstaus darbo laiko derinimo galimybės

Šiuo moduliu siekiama:

- Informuoti apie lankstaus darbo laiko suteikiamas galimybes derinti įsipareigojimus darbui ir šeimai.
- Atkreipti dėmesį į aplinkybes, trukdančias lanksčiai organizuoti darbo laiką.
- Paskatinti besimokančius paanalizuoti lankstaus darbo laiko derinimo gerosios praktikos atvejus.

Lankstus darbo laiko derinimas: **KAS ir KAM**

- **Darbuotojams,** norintiems skirti **daugiau laisvo laiko** sau, ar savo šeimai.

Padeda lengviau vykdyti įsipareigojimus sau ir kitiems.

Lankstus darbas

bet kokio pobūdžio darbas, pritaikytas tiek darbuotojo, tiek ir darbdavio poreikiams.

- **Darbdaviams**

Palengvina įdarbinimo procesą bei padeda išlaikyti darbuotojus, turinčius darbo ir šeimos derinimo problemų.

Sumažina personalo kaštus bei būtinybę dirbti viršvalandžius.

Lankstus darbo laiko derinimas: **KAIP**

Įprastiniai lankstaus darbo **tipai**:

- **Laisvas darbo dienos grafikas:** kiekvieną dieną darbuotojas gali pats pasirinkti laiką darbo dienos pradžiai, pabaigai bei pertraukoms. Paprastai yra nustatomas privalomas darbuotojo buvimo darbo vietoje laikotarpis.
- **Išskirstytos darbo valandos:** darbo pamainomis sistema, kai tam tikru laikotarpiu darbuotojų darbo pradžios ir pabaigos laikas skiriasi, sudarant galimybę darbuotojams dirbti skirtingu metu (pvz. ilgesnis darbo laikas, darbas savaitėmis, pamainos kas antrą dieną ir pan.).
- **“Suspaustos” darbo valandos:** darbuotojas dirba sutartyje numatytas valandas per mažesnę, nei numatyta, dienų skaičių.
- **Metinės darbo valandos/apibrėžtos poilsio dienos:** darbo valandos paskirstomos metams, o ne savaitei, taip pat atsižvelgiant į veiklos intensyvumą ar paklausą.

Lankstus darbo derinimas: KAIP

- **Darbo pasidalinimo būdu:** vienam žmogui skirtas darbo užduotis atlieka keli darbuotojai.
- **Dirbant namuose arba nuotoliniu būdu:** darbuotojui sudaromos galimybės dirbti namie.
- **Dirbant ne visą darbo laiką:** darbuotojas dirba trumpesnę darbo dieną arba darbo savaitę nei įprasta.

Lankstus darbo grafikas

Darbuotojai dirba įpastas darbo valandas, tačiau jie turi galimybę susitarti dėl darbo pradžios, darbo pabaigos ir pertraukos laiko pasirinkimo. Viršvalandžiai bei neišdirbtas laikas gali būti perkelti.

Privalumai

- Mažinamas stresas ir išvengiama darbuotojų išsekimo.
- **Optimizuojamas** laikas (*darbo laikas geriau suderinamas su asmeniniais poreikiais skirtu laiku*).
- Darbuotojai labiau nori ir gali atsiduoti darbui.

Trūkumai

- Įsipareigojimas atidirbti sutartas darbo valandas.
- Savo darbo krūvis gali būti paskirstytas kitiems.
- Kitų asmenų apmokymas savo darbo atlikimui.

Išskirstytos darbo valandos

Dvi galimybės:

- darbo laiką suplanuoja darbdavys arba vadovas;
- darbo laikas derinamas su darbdaviu, o toliau savarankiškai reguliuojamas pačių darbuotojų darbo vietoje.

Privalumai

- Didelis atsidavimas darbui ir kolegoms.
- **Optimizuojamas** laikas (darbo laikas geriau suderinamas su asmeniniams poreikiams skirtu laiku).
- Daugiau laisvo laiko (darbas derinamas su asmeniniu gyvenimu).
- Mažiau streso.

Trūkumai

- Dalinai sutampančios ir darbo atskirtyje valandos darbotvarkėje.
- Esant nenumatytiems atvejams, būtina priimti tinkamus pakeitimo sprendimus.
- Kartais tenka savo darbo laiką paaukoti kolegai.

Suspaustos darbo valandos

Šiuo susitarimu įprastinis darbo dienų skaičius per savaitę gali būti sumažintas: galima pasiimti laisvą dieną kiekvieną savaitę, kas dvi savaites ar pusę laisvos dienos kiekvieną savaitę, pradėti dirbti anksčiau ir baigti vėliau. Bendras darbo valandų skaičius išlieka tas pats.

Privalumai

- Daugiau laisvo laiko lieka sau ir šeimai.
- Rečiau tenka dirbti viršvalandžius.

Trūkumai

Kai kuriais atvejais galimas didesnis stresas dėl ilgesnės darbo dienos ar daugiau dienų, kurias gali tekti praleisti darbe, o tai gali grėsti išsekimu darbe.

Metinės darbo valandos / Apibrėžtos poilsio dienos

Pirmas tipas: darbo valandos paskirstomos metams, o ne savaitei. Darbo laikas dalinamas į pagrindines darbo valandas, kurias būtina atidirbti per savaitę, bei į išskirstytas darbo valandas, kurias galima atidirbti esant didžiausiam apkrovimui ar pagal pageidavimą.

Antrasis tipas: susitariama dėl ilgesnio darbo laiko esant didžiausiam apkrovimui ar būtinybei pagal verslo pobūdį. Šios papildomos valandos yra žymimos ir vėliau, esant mažesniam apkrovimui darbe, galima pasiimti apmokamas atostogas.

Privalumai

- Daugiau iniciatyvos organizuojant darbą bei asmeninį gyvenimą suplanuotais darbo laikotarpiais.
- Darbo laiko apyskaita.
- Pilnas užmokestis.
- Rečiau tenka dirbti viršvalandžius.

Trūkumai

- Atsiskaitymas pagal darbdavio-darbuotojo susitarimą.

Darbo pasidalinimas

Pilnas etatas padalinamas dviems panašios kompetencijos darbuotojams darbui nepilną darbo dieną.

Privalumai

- Daugiau laiko galima skirti sau.
- Geresnė gyvenimo kokybė.
- Galimybė ieškotis kito darbo.
- Dalinimasis pareigomis, atsakomybe ir pilno darbo laiko krūviu.
- Iš anksto numatytos darbo valandos.

Trūkumai

- Atlyginimo sumažėjimas.
- Bendradarbiai privalo prisitaikyti prie darbo su skirtingais žmonėmis, atliekančiais tą pačią užduotį (pvz. *vienas dirba pirmadieniais, kitas antradieniais*).
- Įsipareigojimas dirbti pagal darbo pasidalinimo programą.
- Jei pritrūksta dalį darbo atliekančio darbuotojo, tai turi atlikti kitas darbuotojas.

Darbas namuose arba nuotoliniu būdu

Darbas atliekamas namuose, palaikant tiesioginį ryšį su darbovieta.

Privalumai

- Daugiau lankstumo.
- Sutaupomas laikas ir pinigai.
- Sumažinamas stresas ir išvengiama persidirbimo.

Trūkumai

- Yra tikimybė jaustis izoliuotam.
- Netenkama galimybės ugdyti darbo įgūdžius darbo vietoje.
- Prarandamas tam tikras lankstumas, jei darbdavys reikalauja, jog darbuotojas būtų pasiekiamas įprastiniu darbo laiku.
- Dalis gyvenamosios erdvės paaukojama patogios ir saugios darbo vietos įkūrimui.

Darbas nepilną darbo dieną

Nepilna darbo diena gali būti organizuojama įvairiai:

- Nustatytos darbo valandos darbo dienai.
- Kiti nustatyti darbo laikotarpiai.
- Lankstus darbo laikas pagal pageidavimą.

Susitarimas dėl nepilnos darbo dienos gali būti rengiamas individualiai arba kolektyvinių derybų būdu.

Privalumai

- Daugiau laisvo laiko.
- Lengviau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą.

Trūkumai

- Sumažėja darbo užmokestis ir socialinė apsauga.
- Rizika prarasti galimybę siekti karjeros.

Situacija Europos šalyse: sprendimai įmonių lygmenyje siekiant daugiau lankstumo

Jugtinė Karalystė: bet kas turi teisę prašyti lankstaus darbo laiko.

Suomija: daugiausia dirbama pilną darbo dieną, aukštos kokybės dienos priežiūros sistema, darbuotojai turi galimybę patys reguliuoti savo darbo valandas, 30% visų darbuotojų dirba nuotoliniu būdu.

Vokietija: didesnė dalis įmonių suteikia galimybę dirbti pagal lankstų darbo laiko grafiką; įstatymu sudaryta galimybė reikalauti sudaryti sąlygas dirbti nepilną darbo dieną.

Latvija: 76% visų įmonių taiko skirtingus lankstaus darbo laiko organizavimo būdus.

Lietuva: mažai lankstaus darbo laiko taikymo atvejų.

Italija: Nepaisant ekonominės paskatos, vis dar vengiama lankstumo darbe; nedideli pakeitimai pastebimi tik valstybinėse įstaigose ir didelėse įmonėse.

EUROFOUND (www.eurofound.europa.eu)

- “European Company Survey 2009”
- “Part-time work in Europe”

OECD

(www.oecd.org/document/46/0,3746,en_2649_37457_40401454_1_1_37457,00.html)

- “2010 OECD Employment Outlook: Moving Beyond the Jobs Crisis”

Šeimai palankios politikos bei šeimai palankių priemonių taikymo darbo vietose atvejų apžvalga ES šalyse bei Lietuvoje yra pateikta **6 modulyje**.

Kolektyvinės ar kitos sutarties pagrindu darbdaviai gali pasiūlyti papildomas paslaugas savo darbuotojams bei jų šeimoms. Apie tai sužinosite **5 modulyje**.

Sąlygos trukdančios lanksčiai derinti darbo laiką

- **Teisinių aktų trūkumas**, lankstaus darbo laiko klausimai sprendžiami įmonių lygyje.
- **Vadovų neryžtingumas** įvertinant:
 - lankstaus darbo laiko poveikį darbo kokybei bei kiekybei,
 - problemas, kurios gali iškilti pritrūkus darbuotojų darbo vietose bei planuojant susirinkimus.
- **Darbuotojų baimė dėl neigiamo lankstaus darbo laiko poveikio jų karjerai** (jų manymų, darbdavys gali nepakankamai gerai vertinti darbuotojų atsidavimą darbui).
- **Patikimos informacijos** apie lankstaus darbo laiko derinimo galimybes trūkumas.

Privalumai

Lankstus darbo laiko derinimas gali padidinti konkurencinį įmonės pranašumą:

- Didėja darbuotojų pasitenkinimas darbu ir auga jų lojalumas.
- Didėja produktyvumas, gerėja atliekamo darbo kokybė.
- Sustiprėja darbdavio reputacija.
- Sumažėja neplanuotų pravaikštų skaičius.
- Mažinamos išlaidos darbo vietos patalpoms.

Pateiktų gerųjų praktikų atvejų nagrinėjimas padės jums geriau įsisavinti įgytas žinias:

- **Darbo ir įsipareigojimų šeimai derinimo galimybės dirbant prekybos centre** (*vaizdo filmas “Darbo ir šeimos suderinamumas taikant lankstų darbo grafiką”*)
- **Lankstus darbo organizavimas ir parama šeimai – nauda tiek šeimai, tiek darbdaviui** (*gerosios praktikos atvejis Nr.25*)
- **Nuotolinis darbas namuose** (*gerosios praktikos atvejis Nr.13*)
- **Lankstus darbo grafikas dirbantiems pamainomis** (*vaizdo filmas “Lankstus darbo grafikas dirbantiems pamainomis”*)
- **Darbo ir įsipareigojimų šeimai derinimas darbo laiko apskaitos pagalba** (*gerosios praktikos atvejis Nr.7*)

ATMINKITE ...

Nagrinėdami pateiktus atvejus, bandykite savęs paklausti:

Kokia yra darbo ir šeimos suderinamumo situacija Jūsų šeimoje?
Kokia yra darbo ir šeimos suderinamumo situacija Jūsų darbovietėje?
Pagal kokio tipo sutartį Jūs esate įdarbintas?

Atvejis “Lankstaus darbo laiko privalumai”

Tikslas:	informuoti besimokančius apie lankstaus darbo laiko derinimo galimybes darbovietėje, užtikrinant darbuotojų asmeninio, socialinio ir profesinio pasitenkinimo augimą.
Užduotis:	peržiūrėti video klipą “Darbo ir šeimos suderinamumas taikant lankstų darbo grafiką” ir atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.
Trukmė:	60 min.

- Kokios yra pagrindinės sąlygos, į kurias būtina atsižvelgti tiek darbuotojui, tiek ir darbdaviui, lanksčiai organizuojant darbo laiką, kaip kad Danielos atveju?
- Kokių įsipareigojimų tikimasi iš darbuotojo esant tokiam susitarimui?
- Jūsų nuomone, ar paskirtas vykdytojas (bendradarbis, bet ne vadovas) padeda lengviau tartis dėl lankstaus darbo laiko? Ar tokio vykdytojo vaidmuo reikalingas, siekiant užtikrinti tinkamą pamainų laiko paskirstymą?
- Kokie bendradarbių santykiai reikalingi tokios “salų sistemos” sukūrimui?
- Ar manote, jog toks pasiūlytas lankstus darbo būdas pagelbėtų atrasti balansą tarp darbo ir šeimos gyvenimo?

Atvejis “Lankstus darbo organizavimas ir parama šeimai – nauda tiek šeimai, tiek darbdaviui”

Tikslas: didinti besimokančiųjų informuotumą apie lankstaus darbo organizavimo svarbą darbuotojui, siekiančiam suderinti darbą ir šeimyninį gyvenimą.

Užduotis: perskaityti gerosios praktikos atvejį “Lankstus darbo organizavimas ir parama šeimai – nauda tiek šeimai, tiek darbdaviui” ir atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.

Trukmė: 30 min.

- Kokią priemonę darbdavys pasiūlė Aldui norėdamas jam padėti lengviau derinti įsipareigojimus darbui ir šeimai?
- Ar manote, jog lankščiai organizuojamas darbas padėtų jums rasti pusiausvyrą tarp darbo ir šeimos?
- Kokie lankstaus darbo organizavimo nauda darbdaviui ir darbuotojams? Ar jūsų darbovietėje taikomos kokios nors lankstaus darbo organizavimo priemonės?
- Kokius lankstaus darbo organizavimo būdus, kurie padėtų jums lengviau derinti darbą ir įsipareigojimus šeimai, galėtumėte aptarti su savo darbdaviu?
- Ko reikėtų tiek iš darbdavio, tiek iš darbuotojų pusės, kad jūsų įmonėje būtų įgyvendinamos šeimai palankios priemonės?

Atvejis “Nuotolinis darbas namuose”

Tikslas: didinti besimokančiųjų informuotumą apie lankstaus darbo priemonių įtaką (teigiamą, neigiamą, neutralią) darbuotojų šeimyniniam gyvenimui.

Užduotis: perskaityti gerosios praktikos atvejį “Nuotolinis darbas namuose” ir atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.

Trukmė: 30 min.

- Ar manote, jog dirbant namuose jums būtų lengviau derinti darbą ir įsipareigojimus šeimai?
- Ar jūsų įmonė gali pasiūlyti jums galimybę dirbti namuose? Kurias užduotis jūsų įmonėje galima atlikti dirbant nuotoliniu būdu namuose?
- Kokie turėtų būti santykiai tarp darbdavio ir darbuotojo, kad įmonėje būtų įgyvendinama nuotolinio darbo praktika?
- Kaip, jūsų manymu, galima būtų pašalinti nepageidaujamas darbo namuose pasekmes (pvz. jausmą, jog esi izoliuotas nuo bendrų darbinių reikalų ir pan.)?

Atvejis “Lankstus darbo grafikas dirbantiems pamainomis”

Tikslas:	suteikti besimokantiems informacijos apie galimus lankstaus darbo laiko planavimo būdus dirbant pamainomis.
Užduotis:	peržiūrėti video klipą “Lankstus darbo grafikas dirbantiems pamainomis” ir atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.
Trukmė:	30 min.

- Kodėl lankstus darbo planavimas yra labai svarbus dirbant pamainomis?
- Ar manote, jog jūsų darbe toks darbo laiko planavimas būtų jums naudingas?
- Kokios lankstaus darbo organizavimo priemonės, jūsų manymu, galėtų būti įgyvendintos jūsų darbovietėje?
- Ar manote, jog lankstus darbo laiko organizavimas padėtų jums lengviau derinti įsipareigojimus darbui ir šeimai?

Atvejis “Darbo ir įsipareigojimų šeimai derinimas darbo laiko apskaitos pagalba”

Tikslas: suteikti besimokantiems informacijos apie lankstaus darbo organizavimo privalumus darbdaviui ir darbuotojams

Užduotis: perskaityti gerosios praktikos atvejį “Darbo ir įsipareigojimų šeimai derinimas darbo laiko apskaitos pagalba” ir atsakyti į žemiau pateiktus klausimus.

Trukmė: 30 min.

- Kuo darbas pagal darbo laiko apskaitos principą gali būti patrauklesnis nei dirbant nepilną darbo dieną?
- Ar manote, jog toks lankstus darbo laiko organizavimo principas būtų naudingas jūsų įmonei bei padėtų darbuotojams lengviau derinti darbą ir įsipareigojimus šeimai?
- Ko reikėtų, kad jūsų įmonėje būtų galima įgyvendinti tokį lankstaus darbo laiko organizavimo priemonę?
- Jūsų nuomone, kaip situacija visuomenėje (valstybės parama, įstatymai) galėtų įtakoti tokį lankstaus darbo laiko planavimo modelį?

Patarimai tolimesniam savarankiškam skaitymui - 1

Brošiūra “Darbo ir šeimos suderinamumas. Gerosios praktikos”:
(www.family-learning.eu):

- Lankstaus darbo laiko privalumai (n. 14)
- Lankstus darbo grafikas – puikus sprendimas darbo ir asmeninio gyvenimo derinimui (n.18)
- Lanksčios darbo sąlygos senyvo amžiaus mamos priežiūrai (n. 23)
- Darbo namuose privalumai turintiems įsipareigojimų šeimai (n. 27)
- Lankstaus darbo laiko organizavimo svarba dirbant pamainomis (n. 31)

Situacijos apžvalga „Šeimai palanki politika ir praktika darbo vietose“
(State of Art Review, *anglų kalba.*) (www.family-learning.eu).

Patarimai tolimesniam savarankiškam skaitymui - 2

Europos Komisijos politika:

- **Lankstumo ir užimtumo garantijos (Flexicurity) – peržiūrėta Lisabonos strategija** <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=102&langId=en>
- **1997 m. gruodžio mėn. 15d. Tarybos Direktyva 97/81/EC**
- **Europos Bendras Susitarimas dėl darbo nepilną darbo dieną, sudarytas UNICE, CEEP ir ETUC 1997 m. birželio mėn. 6d.**
(perkelta į 1997 m. gruodžio mėn. 15d. Tarybos Direktyvą 97/81/EC)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L039:en:html>

Jūs ką tik perskaitėte antrąjį modulį...

SVEIKINAME!

Ir ką planuojate daryti toliau?

Kokių veiksmų imsitės?

undergroundteacher.blogspot.com

Mes jums duosime keletą patarimų,

*ką galėtumėte daryti **TOLIAU...***

PAGALVOKITE, KOKIE GALĖTŲ BŪTI JŪSŲ SEKANTYS VEIKSMAI:

- Parenkite asmeninį veiksmų planą, nustatykite asmeninius tikslus.
- Pasitarkite su savo šeimos nariais, kaip Jūs galėtumėte geriau derinti darbą ir įsipareigojimus šeimai.
- Surenkite diskusiją savo darbovietėje apie darbo ir šeimos derinimo problemas. *(galite pasinaudoti projekto metu parengta medžiaga, patalpinta svetainėje www.family-learning.eu).*
- Pagalvokite, kaip galėtumėte informuoti bendradarbius ir vadovus apie šeimai palankias priemones taikytinas darbo vietoje.
- Apsvarstykite galimybę pasikalbėti su savo darbdaviu apie Jus slegiančias darbo ir šeimos derinimo problemas.
- Pamąstykite apie galimybę parodyti savo darbdaviui arba profesinės sąjungos atstovui kai kuriuos šiame modulyje pateiktus gerųjų praktikų atvejus kaip šeimai palankių priemonių darbo vietoje pavyzdžius.
- Pagalvokite, kas galėtų Jus paremti kalbant su darbdaviu apie Jūsų patiriamas darbo ir įsipareigojimų šeimai derinimo problemas (profesinės sąjungos atstovas, personalo vadovas, nevyriausybinės organizacijos, dirbančios šioje srityje, atstovas ir t.t.).